

Stručni rad

View metadata, citation and similar papers at core.ac.uk

brought to you by CORE

osiguranjem od požara i elementarnih šteta

Mihovil Andelinović | Maja Mihelja Žaja |
Antonija Bedrica¹

Sažetak: Temeljna je svrha osiguranja zaštita života i imovine od rizika, stoga osiguranje ima značajnu ulogu u očuvanju ekonomske stabilnosti pojedinca, ali i društva. Jedna od najstarijih vrsta osiguranja kojim se može osigurati vlastita imovina jest imovinsko osiguranje koje podrazumijeva i osiguranje od požara i elementarnih šteta. Značajne su društvene i ekonomske koristi koje proizlaze iz osiguranja jer se temeljem uplaćenih premija, a nakon nastupa osiguranog slučaja, isplaćuje naknada štete, čime je osiguraniku omogućena učinkovita sanacija pretrpljene štete. U nekoliko posljednjih godina različiti krajevi Republike Hrvatske bili su izloženi nizu elementarnih nepogoda, te su troškovi šteta u stalnom porastu. Većina imovine oštećene požarima i poplavama nije bila osigurana jer osiguranje imovine nije obvezno i još uvijek se smatra nepotrebnim i skupim. Činjenica da je najzastupljenija vrsta neživotnog osiguranja u Republici Hrvatskoj osiguranje od autoodgovornosti, koje je zakonom propisano kao obvezno, ukazuje na nisku razinu osigurateljne svijesti u RH. Osiguranje od požara i elementarnih šteta jedna je od vrsta osiguranja koje su nedovoljno zastupljene u hrvatskom osigurateljnom korpusu te se nameće nužnost podizanja razine svijesti građana o osiguranju cjelokupne imovine od požara, poplava i ostalih rizika u slučaju prirodnih nepogoda, propusta ili namjere, i to uz izdvajanje minimalnih mjesečnih iznosa premije. Cilj rada je provesti stručnu analizu odrednica potražnje za osiguranjem od požara i elementarnih šteta, te otkrivanje uzroka navedenog fenomena nedostatka osigurateljne svijesti o analiziranoj vrsti osiguranja.

U svrhu istraživanja navedenog fenomena provedeno je originalno istraživanje gdje su kroz anketni upitnik istraživani stavovi potencijalnih ugovaratelja osiguranja o analiziranoj vrsti osiguranja. Zbog činjenice da politika osiguranja nerijetko predstavlja element poslovne tajne, anketa je provodena isključivo među kućanstvima. Analiza prikupljenih rezultata doprinijet će razumijevanju svijesti ugovaratelja osiguranja o karakteristikama rizika kojima je njihovo kućanstvo izloženo te identificiranju odrednica potražnje za osiguranjem od

¹ Doc.dr.sc. Mihovil Andelinović, Ekonomski fakultet Zagreb, E-mail: mandelinovic@efzg.hr
Doc.dr.sc. Maja Mihelja Žaja, Ekonomski fakultet Zagreb, E-mail: mmiheljz@net.efzg.hr
Antonija Bedrica, studentica, Ekonomski fakultet u Zagrebu, E-mail: abedrica@net.efzg.hr

požara i elementarnih šteta.

Ključne riječi: osiguranje imovine, požar, elementarne štete, Republika Hrvatska

1. UVOD

Imovinska osiguranja, koja spadaju među najstarije vrste osiguranja, danas imaju sve važniju ulogu u suvremenim društvima, a njihova je osnovna namjena zaštita imovine ugovaratelja osiguranja od raznih rizika kojima imovina može biti izložena. U užem smislu, obuhvaćaju osiguranje industrijske i trgovačke djelatnosti, privatno osiguranje, osiguranje poljoprivrede i osiguranje prometnih sredstava. Kao jedna od podvrsta privatnog osiguranja izdvaja se i osiguranje od požara, poplava i drugih elementarnih nepogoda.

U ovom radu istražit će se tema koja je sve značajnija za društvo, a to je potreba za osiguranjem imovine u svrhu zaštite od požara, poplava i drugih elementarnih nepogoda. Prema podacima Hrvatskog ureda za osiguranje, osiguranje od požara, poplava i drugih elementarnih nepogoda u 2018. godini u Republici Hrvatskoj sudjeluje sa 6,55% udjela u ukupnoj zaračunatoj bruto premiji. Ovaj zabrinjavajući podatak ukazuje na važnost podizanja razine svijesti građana o nužnosti osiguranja cjelokupne imovine od požara, poplava i drugih rizika u slučaju nastupa elementarnih nepogoda, propusta ili namjere. Značajnost osiguranja imovine od požara, poplava i drugih elementarnih nepogoda u Republici Hrvatskoj još uvijek nije dovoljno zastupljena u odnosu na razvijenije zemlje svijeta. Prema podacima Europske agencije za zaštitu okoliša, Hrvatska je, među 33 zemlje Europe, vodeća po štetama koje u prosjeku iznose 0,2% BDP-a godišnje, što je čak dvostruko više od europskog prosjeka.² Uz to, Hrvatska je i prva u Europi po udjelu ekonomskih gubitaka izazvanih prirodnim nepogodama izraženih u BDP-u, a zadnja po osiguranjima dobara, što te štete čini još skupljima. Podatci o prijavljenim štetama dostupni na stranicama Ministarstva financija pokazuju kako se njihov broj i iznos iz godine u godinu značajno povećava i to u većem iznosu od samog povećanja bruto premije osiguranja od požara, poplava i ostalih elementarnih nepogoda.³ Na nastanak takvih, nažalost najčešće katastrofalnih šteta, može se utjecati pravovremenim preventivnim djelovanjem. Ako je i propušteno preventivno djelovati, vrlo je važno kontrolirati ih. Jedan je od najboljih načina upravo osiguranje. Cilj ovog rada jest provesti stručnu analizu odrednica potražnje za osiguranjem od požara i elementarnih šteta, te otkrivanje uzroka navedenog fenomena nedostatka osigurateljne svijesti za osiguranjem u svrhu zaštite od rizika požara, poplava i drugih elementarnih nepogoda u Republici Hrvatskoj.

Rad se sastoji od četiri poglavlja. Nakon uvoda u prvom poglavlju, u drugom je dan teorijski aspekt determinanti potražnje za osiguranje od rizika, požara, poplava i drugih elementarnih nepogoda. U trećem poglavlju izneseni su rezultati provedenog istraživanja, a u četvrtom je dan zaključak.

2 Europska agencija za okoliš (n.d.), [online]. Dostupno na: https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/eea_hr (5.2.2019.)

3 Ministarstvo financija Republike Hrvatske (n.d.), [online]. Elementarne nepogode. Dostupno na: <http://www.mfin.hr/hr/elementarne-nepogode> (25.1.2019)

2. TEORIJSKE DETERMINANTE POTRAŽNJE ZA OSIGURANJEM OD RIZIKA POŽARA, POPLAVA I DRUGIH ELEMENTARNIH NEPOGODA

Determinante za koje se u dosadašnjim istraživanjima utvrdilo kako imaju utjecaj na potražnju za pojedinim vrstama osiguranja, a bit će ispitane u ovom radu, jesu: raspoloživ dohodak, dob ugovaratelja osiguranja, područje, odnosno regija stanovanja, bogatstvo kućanstva, cijena osiguranja (premija) te averzija prema riziku.

Kao jedna od važnijih ekonomskih odrednica potražnje za osiguranjem, izdvaja se raspoloživi dohodak. Dohodak kućanstva podrazumijeva ukupna primanja ili gotovinu koju osoba ili kućanstvo zaradi u nekom razdoblju, a koje se uobičajeno uzima kao razdoblje od godine dana. Dohodak uključuje priljev nadnica, kamatnih stopa, dividendi i svih drugih vrijednosti koje pritiječu u određenom vremenskom razdoblju.⁴ Raspoloživ dohodak je zasigurno jedna od važnijih ekonomski determinanti potražnje za imovinskim osiguranjima i smatra se da se veći prihod povećava životni standard i bogatstvo pojedinca, a time i dostupnost osiguranja i svijest o potrebi za osiguranjima.⁵

Dob ima utjecaj na donošenje odluke o štednji pojedinca, a potreba za štednjom s godinama ima veći utjecaj. Uvriježena je pojava da su najčešći kupci imovinskih osiguranja osobe srednje životne dobi koje imaju stalno zaposlenje. Mlađe osobe u današnje vrijeme teže dolaze do stabilnijeg zaposlenja i zbog toga su često u nemogućnosti kupnje imovinskih osiguranja. Sličan je slučaj i kod starijih osoba.

Područje u kontekstu urbanog, odnosno ruralnog, te regija stanovanja važan su čimbenik kod donošenja odluke o kupovini osiguranja imovine jer područja koja imaju viši stupanj urbanizacije imaju veću vjerojatnost nastanka šteta⁶. Također, regije su izložene različitim prirodnim nepogodama koje mogu rezultirati velikim iznosima šteta koje bi pojedinci sami teško nadoknadili.

Bogatstvo kućanstva odnosi se na neto vrijednost imovine izražene u novčanim jedinicama posjedovane u određenom vremenu. Uz realne stavke, poput kuće, automobila, zemljišta ili druge trajne vrijednosti koju kuća posjeduje uključuje i financijsku imovinu (gotovinu, novac na štednim računima, dionice, obveznice i slično) umanjenu za novac koji se duguje kreditorima. Sve stavke koje imaju vrijednost nazivaju se imovinom, a one koje se duguju obvezama. Razlika je neto vrijednost ili bogatstvo.⁷ Jednako kao što bogatstvo države, mjereno BDP/ stanovniku, ima pozitivan utjecaj na potražnju za osiguranjem, tako će osiguranje imovine biti pristupačnije za bogato kućanstvo ili pojedinca.⁸

Cijena osiguranja definira se kao ukupna premija ili iznos koji je dužan uplatiti ugovaratelj osiguranja temeljem sklapanja ugovora o osiguranju s osigurateljem. Premija osiguranja ili cijena definira se prema cjenicima i tarifama osiguratelja u postotku ili iznosu, a čine je funkcionalna premija i režijski dodatak. Cijena osiguranja bitan je faktor za većinu kupaca prilikom donošenja odluke o kupnji.

4 Samuelson, P. A., Nordhaus, W.D. (Devetnaesto izdanje): *Ekonomija*, Mate d.o.o., Zagreb, str. 230.

5 Beenstock, M., Dickinson, G., Khajuria, S. (1988): The Relationship between Property-Liability Insurance and Income: An International Analysis, *Journal of Risk and Insurance*, 55 (2), str. 259-272.

6 Treerattanapun, A. (2011): The Impact of Culture on Non-Life Insurance Consumption [online],5-13-2011.

7 Kolaković, M. (2006) *Poduzetništvo u ekonomiji znanja*. Zagreb, Sinergija d.o.o., str: 67.

8 Treerattanapun, A. (2011) The Impact of Culture on Non-Life Insurance Consumption [online],5-13-2011.

Navedeno upućuje na postojanje negativne veze između cijene osiguranja i potražnje za ovom vrstom osiguranja.

Averzija prema riziku predstavlja odbojnost prema riziku te je temeljni argument za kupnju police osiguranja. Ona se javlja kada je nezadovoljstvo gubitkom nekog iznosa veće od zadovoljstva dobitkom tog istog iznosa.

Pojedinci koji imaju veću vjerojatnost gubitka, a time i viši stupanj averzije prema riziku, potraživat će više osiguranja⁹. Koncept averzije prema riziku najčešće se izvodi iz koncepta opadajuće korisnosti novca. Teorija korisnosti objašnjava zašto su jedinice izložene riziku spremne platiti premije koje su više od matematički očekivane štete. Razlog se nalazi u konceptu opadajuće granične korisnosti, odnosno averzije prema riziku. Što je averzija prema riziku veća, korisnici su spremni platiti i veće premije. Pojedinaac će kupovati osiguranje sve dok je korisnost premijskog plaćanja jednaka očekivanoj korisnosti šteta.¹⁰

3. METODOLOGIJA I REZULTATI ISTRAŽIVANJA

3.1 Podatci i metodologija

Empirijska analiza istraživanja uloge osiguranja imovine u zaštiti od rizika požara, poplava i drugih elementarnih nepogoda u Republici Hrvatskoj provedena je pomoću anketnog upitnika koji se sastojao od 18 pitanja otvorenog i zatvorenog tipa, a proveden je putem interneta. U istraživanju je sudjelovalo 158 ispitanika, odnosno 158 kućanstava, pri čemu je bilo bitno da svi ispitanici imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj. Svaki od uključenih predstavljao je sve članove kućanstva u kojem trenutno živi.

3.2 Rezultati istraživanja

U prvom dijelu analize prikazana je demografska struktura ispitanika. Iz Tablice 1. koja prikazuje strukturu ispitanika prema spolu, vidljiv je znatno veći broj ženskih ispitanika u odnosu na muške. Ženskih ispitanika je 118, odnosno 74,70%, dok je muških 40, to jest 25,30% ukupnog broja ispitanika.

Tablica 1: Struktura ispitanika prema spolu

Spol		%
Muški	40	25,30%
Ženski	118	74,70%
Ukupno	158	100,00%

Izvor: izrada autora prema anketnom upitniku

⁹ Petkovski M., Jordan K. (2014.) An analysis of non-life insurance determinants for selected countries in Central and South-Eastern Europe: A co-integration approach, *Romanian Journal of Economic Forecasting*, 17 (3), 160-178.

¹⁰ Čurak, M. (2004) Regulacija osiguranja u Republici Hrvatskoj. *Osiguranje: hrvatski časopis za teoriju i praksu u osiguranju*, [online], 9;13-19.

Tablica 2. daje prikaz strukture ispitanika prema dobi. Od ukupno 158 ispitanika, njih 118 odnosno 74,68% je u dobi od 18 do 35 godina, 35, odnosno 22,15% je u dobi od 36 do 55 godina, a pet ispitanika odnosno 3,16% u dobi 56 godina i više.

Tablica 2: *Struktura ispitanika prema dobi*

Dob		%
18-35	118	74,68%
36-55	35	22,15%
56 i više	5	3,16%
Ukupno	158	100,00%

Izvor: izrada autora prema anketnom upitniku

Sljedeće tri tablice daju podatke o broju članova kućanstva, broju zaposlenih članova, te prosječnim mjesečnim primanjima anketiranih kućanstava.

Tablica 3. pokazuje kako je najčešći broj članova anketiranih kućanstava četiri, odnosno kako čak 60 ispitanika, njih 37,97% živi u kućanstvu s četiri člana. Najmanji broj članova kućanstava je jedan, odnosno sedam ispitanika žive kao samostalni članovi kućanstva, dok je najveći broj članova anketiranih kućanstava sedam, a toj skupini pripadaju samo dva kućanstva.

Tablica 3: *Broj članova anketiranih kućanstava*

Broj članova	Broj kućanstava	%
7	2	1,27%
6	14	8,86%
5	20	12,66%
4	60	37,97%
3	29	18,35%
2	26	16,46%
1	7	4,43%
Ukupno	158	100,00%

Izvor: izrada autora prema anketnom upitniku

U Tablici 4. prikazuje se broj zaposlenih članova anketiranih kućanstava. 87 anketiranih kućanstava, odnosno 55,06% živi u kućanstvu sa zaposlena dva člana. Samo jedno kućanstvo ima šest zaposlenih članova, a niti jedno, od dva kućanstva sa sedam članova, nema zaposlene sve članove.

Tablica 4: Broj zaposlenih članova anketiranih kućanstava

Zaposleni članovi	Broj kućanstava	%
7	0	0,00%
6	1	0,63%
5	3	1,90%
4	14	8,68%
3	22	13,92%
2	87	55,06%
1	23	14,56%
0	8	5,06%
Ukupno	158	100,00%

Izvor: izrada autora prema anketnom upitniku

Tablica 5. daje prikaz prosječnih mjesečnih primanja anketiranih kućanstava. Od ukupnog broja anketiranih kućanstava, 59 odnosno 37,34% ima ukupna primanja u kućanstvu u intervalu od 4501,00 do 9000,00 kuna, 58, odnosno 36,71% kućanstava ima primanja u intervalu od 9001,00 do 16000,00 kuna, 29, to jest 18,35% primanja veća od 16000,00 kuna. Najmanji broj anketiranih kućanstava, njih 12 odnosno 7,59% ima ukupna prosječna mjesečna primanja manja od 4500,00 kuna.

Tablica 5: Prosječna mjesečna primanja anketiranih kućanstava

Prosječna mjesečna primanja (kn)		%
800,00 - 4500,00	12	7,59%
4501,00 - 9000,00	59	37,34%
9001,00 - 16000,00	58	36,71%
više od 16000,00	29	18,35%
Ukupno	158	100,00%

Izvor: izrada autora prema anketnom upitniku

Tablica 6. daje prikaz razvijenosti sredine u kojoj se nalaze anketirana kućanstva. Iz tablice se može vidjeti da od ukupnog broja anketiranih kućanstava, njih 103 to jest 65,19% živi u gušće naseljenim urbanim sredinama, dok preostalih 34,81% žive u slabije razvijenim ruralnim sredinama s manje od 5000 stanovnika.

Tablica 6: Područje stanovanja anketiranih kućanstava

Područje stanovanja		%
Urbano	103	65,19%
Ruralno	55	34,81%
Ukupno	158	100,00%

Izvor: izrada autora prema anketnom upitniku

Najveći broj anketiranih kućanstava nalazi se na srednjem i južnom Jadranu na kojem živi 53,16%, odnosno 84 anketirana kućanstva te na području središnje Hrvatske u kojoj živi 27,85% anketiranih kućanstava. Najmanje kućanstava nalazi se na području sjevernog Jadrana i Like gdje živi pet anketiranih kućanstava, odnosno 3,16%. Navedeno prikazuje Tablica 7.

Tablica 7: Regija stanovanja anketiranih kućanstava

Područje/regija		%
Središnja Hrvatska	44	27,85%
Sjeverozapadna Hrvatska	19	12,03%
Istočna Hrvatska	6	3,80%
Sjeverni Jadran i Lika	5	3,16%
Srednji i južni Jadran	84	53,16%
Ukupno	158	100,00%

Izvor: izrada autora prema anketnom upitniku

Iz Tablice 8. može se vidjeti da uz kuću/stan u kojem žive, 41,14% ispitanika posjeduje još neke nekretnine poput vikendica, poljoprivrednih zemljišta, stanova, vinograda, maslinika i slično.

Tablica 8: Posjedovanje dodatnih nekretnina anketiranih kućanstava

Dodatne nekretnine		%
DA	65	41,14%
NE	93	58,86%
Ukupno	158	100,00%

Izvor: izrada autora prema anketnom upitniku

Koliko je svako od anketiranih kućanstava svjesno izloženosti elementarnim nepogodama, prikazuje sljedeća tablica. Tablica 9. podijeljena je na dva dijela. U prvom dijelu analiziraju se podatci o izloženosti kućanstava rizicima koje uključuju požar, poplave i druge elementarne nepogode, a u drugom dijelu ocjenjuje se izloženost istih navedenim rizicima. Iz prvog dijela zaključuje se kako 63 ispitanika

smatraju kako njihovo kućanstvo nije izloženoj niti jednom od navedenih rizika, njih 50 odnosno 31,65% smatra se izloženo požarima, 13,29% odnosno 21 ispitanik izložen je poplavama, a preostalih 15,19% odnosno 24 ispitanika smatraju da je njihovo kućanstvo izloženo ostalim elementarnim nepogodama poput potresa, bujice, odronjavanja tla i slično.

Od ukupnog broja anketiranih kućanstava, izuzevši one koji ne smatraju svoje područje izloženim nekima od navedenih rizika, njih 32, odnosno 20,25% smatra kako je njihova izloženost požarima, poplavama i ostalim elementarnim nepogodama mala, 35 odnosno 22,15% smatra kako je njihova izloženost srednja, dok 28, odnosno 17,72% kućanstava smatra kako je izloženost navedenim rizicima velika.

Izloženosti elementarnim nepogodama definiraju se na sljedeći način:

- mala izloženost (jednom u deset godina)
- srednja izloženost (jednom/dva puta u pet godina)
- velika (barem jednom godišnje).

Tablica 9: Izloženost i ocjena izloženosti područja elementarnim nepogodama

Izloženost područja		%	Ocjena izloženosti		%
Požari	50	31,65%	Mala	32	20,25%
Poplave	21	13,29%	Srednja	35	22,15%
Ostale nepogode	24	15,19%	Velika	28	17,72%
Nema izloženosti	63	39,87%	Nema izloženosti	63	39,87%
Ukupno	158	100,00%		158	100,00%

Izvor: izrada autora prema anketnom upitniku

Nakon što je uočena svjesnost anketiranih ispitanika/kućanstava o navedenim rizicima, ispitano je koliko ih je zaista i osigurano od požara, poplava i drugih elementarnih nepogoda.

Iz Tablice 10. može se vidjeti kako se svih 158 ispitanika koristi nekim od ostalih oblika neživotnog osiguranja. U ostale oblike neživotnog osiguranja, uz osiguranje od rizika požara, poplava, i drugih elementarnih nepogoda ubraja se primjerice zdravstveno osiguranje, osiguranje od nezgode, osiguranje cestovnih vozila, ostala osiguranja imovine i slično. 67 ispitanika ima sklopljen ugovor o životnom osiguranju, a 35 ispitanika ima policu osiguranja od požara, poplava i drugih elementarnih nepogoda. Isto tako, primjećuje se kako je ukupan broj policica veći od 158. Nema kućanstva koje se ne koristi niti jednim oblikom osiguranja.

Tablica 10: Posjedovanje osiguranja

Osiguranje	
Životno	67
Osiguranje od rizika požara, poplava i dr. nepogoda	35
Ostali oblici neživotnih osiguranja	158
Ne koristi se niti jednim oblikom	-
Ukupno	260

Izvor: izrada autora prema anketnom upitniku

Nakon što je ustanovljeno da od ukupno 158 ispitanika njih 35 ima osiguranje od požara, poplava i drugih elementarnih nepogoda, istražena je demografska struktura ugovaratelja osiguranja.

Tablica 11. daje prikaz strukture ugovaratelja osiguranja prema spolu. Od ukupno 35 ugovaratelja osiguranja njih 22, odnosno 62,86% ženskog je spola, a 37,14% muškog spola.

Iako se iz ovog može zaključiti kako žene češće sklapaju ugovore o osiguranju imovine, ovdje je važno napomenuti kako je broj ženskih ispitanika, prikazan u Tablici 1. na početku ove analize, znatno veći u odnosu na muške ispitanike. Vezano uz to, zaključak o tome da žene češće sklapaju ugovore o osiguranju imovine ovdje treba uzeti s rezervom.

Tablica 11: Struktura ugovaratelja osiguranja prema spolu

Spol		%
Muški	13	37,14%
Ženski	22	62,86%
Ukupno	35	100,00%

Izvor: izrada autora prema anketnom upitniku

Klasifikaciju ugovaratelja osiguranja prema dobi prikazuje Tablica 12. Od ukupno 35 ugovaratelja osiguranja, njih 25 je u dobi od 18 do 35 godina, točnije njih 71,43%. Najmanji broj ugovaratelja osiguranja je u dobi od 56 godina i više.

Iako se ovdje može djelomično potvrditi ispravnost istraživanja koja pokazuju kako su najčešći kupci imovinskih osiguranja, time i osiguranja od požara, poplava i drugih elementarnih nepogoda osobe srednje životne dobi, kod ove analize rezultate je potrebno uzeti u obzir s rezervom jer je broj ispitanika u ovom uzorku, u dobi od 18 do 35 godina i više nego dvostruko veći u odnosu na broj ispitanika u dobi od 36 godina i više.

Tablica 12: *Struktura ugovaratelja osiguranja prema dobi*

Dob		
18-35	25	71,43%
36-55	9	25,71%
56 i više	1	2,86%
Ukupno	35	100,00%

Izvor: izrada autora prema anketnom upitniku

Od postojećih 35 ugovaratelja osiguranja njih 17 odnosno 48,57% ima primanja u intervalu od 4501,00 do 90000,00 kuna. Deset ugovaratelja osiguranja ima primanja u intervalu od 9001,00 do 16000,00 kuna, a šest ugovaratelja osiguranja, odnosno njih 17,14%, ima primanja veća od 16000,00 kuna.

Prikaz strukture ugovaratelja osiguranja prema prosječnim mjesečnim primanjima potvrđuje ispravnost istraživanja koja navode kako veći dohodak, veća primanja, a time i veće bogatstvo pojedinaca povećava dostupnost osiguranja, a time i svijest o potrebi za istima. Navedeno prikazuje Tablica 13.

Tablica 13: *Prosječna mjesečna primanja ugovaratelja osiguranja*

Prosječna mjesečna primanja (kn)		%
800,00 - 4500,00	2	5,71%
4501,00 - 9000,00	17	48,57%
9001,00 - 16000,00	10	28,57%
Više od 16000,00	6	17,14%
Ukupno	35	100,00%

Izvor: izrada autora prema anketnom upitniku

Tablica 14. pokazuje kako od 35 ugovaratelja osiguranja njih 23, odnosno 65,71% živi u urbanim, gušće naseljenim sredinama, a 12, to jest 34,29% u ruralnim sredinama s manje od 5000 stanovnika.

Tablica 14: *Područje stanovanja ugovaratelja osiguranja*

Područje stanovanja		%
Urbano	23	65,71%
Ruralno	12	34,29%
Ukupno	35	100,00%

Izvor: izrada autora prema anketnom upitniku

Od ukupno 35 ugovaratelja osiguranja njih čak 17 živi na području srednjeg i južnog Jadrana, 11, odnosno 31,43% na području središnje Hrvatske, šest

ugovaratelja osiguranja, odnosno 17,14% na području sjeverozapadne Hrvatske, a svega jedan ugovaratelja osiguranja na području sjevernog Jadrana i Like. Na području Istočne Hrvatske ne živi niti jedan ispitan ugovaratelja osiguranja. Navedeno prikazuje Tablica 15.

Prema ovom istraživanju može se zaključiti kako su najčešći kupci osiguranja od rizika požara, poplava i drugih elementarnih nepogoda osobe koje žive na području srednjeg i južnog Jadrana, kao i središnje Hrvatske. Ta su područja i prema statističkim podacima najugroženija od požara, poplava i drugih nepogoda. Kao i kod tablice koja prikazuje strukturu ispitanika prema spolu i dobi, ovaj zaključak ipak treba uzeti s rezervom jer se najveći broj ugovaratelja osiguranja i nalazi na području srednjeg i južnog Jadrana, kao i središnje Hrvatske.

Tablica 15: Regija stanovanja ugovaratelja osiguranja

Područje / Regija		
Središnja Hrvatska	11	31,43%
Sjeverozapadna Hrvatska	6	17,14%
Istočna Hrvatska	0	0,00%
Sjeverni Jadran i Lika	1	2,86%
Srednji i južni Jadran	17	48,57%
Ukupno	35	100,00%

Izvor: izrada autora prema anketnom upitniku

Radi jednostavnijeg rješavanja, sljedeća anketna pitanja bila su upućena samo korisnicima osiguranja od požara, poplava i drugih elementarnih nepogoda, a njima se pokušalo istražiti koju su to imovinu ispitanici osigurali od rizika, kolika je prosječna godišnja premija osiguranja koju plaćaju, smatraju li da je neophodno osiguranje imovine od istih rizika te kako bi ocijenili sklopljeni ugovor o osiguranju.

Iz Tablice 16. može se vidjeti što je sve predmetom osiguranja u sklopljenim ugovorima. Od 35 sklopljenih ugovora, njih 19, odnosno 54,29% osiguralo je kuću u kojoj živi, 13 stan u kojem živi, a troje ispitanika osiguralo je vikendicu, voćnjake i turističke smještajne kapacitete.

Tablica 16: Predmet osiguranja

Predmeti osiguranja		%
Kuća	19	54,29%
Stan	13	37,14%
Ostalo	3	8,57%
Ukupno	35	100%

Izvor: izrada autora prema anketnom upitniku

Od 35 kućanstava koja imaju sklopljen ugovor o osiguranju imovine od rizika požara, poplava i ostalih elementarnih nepogoda njih šest, odnosno 17,14%

prosječno godišnje plaća premiju u iznosu većem od 150,00 kuna, a manjem od 300,00 kuna, njih 31,43% odnosno njih 11 plaća prosječnu godišnju premiju osiguranja veću od 300,00 kuna, a manju od 600,00 kuna. 15 kućanstava koje čini 42,86% plaća premiju veću od 600,00 kuna godišnje. Ukupan zbroj ove tablice iznosi 32, a ne 35 jer tri ispitanika na ovo pitanje nisu odgovorila. Navedeno je prikazano u Tablici 17.

Tablica 17: Prosječna godišnja premija osiguranja (u kn)

Prosječna godišnja premija osiguranja (u kn)		%
150,00 - 300,00	6	17,14%
301,00 - 600,00	11	31,43%
više od 600,00	15	42,86%
Ukupno	32	91,43%

Izvor: izrada autora prema anketnom upitniku

Tablica 18. također se sastoji od dva dijela. U prvom dijelu ispitanike se pitalo, s obzirom na vjerojatnost nastupa štetnog događaja, smatraju li da je neophodno imovinu osigurati od rizika požara, poplava i ostalih elementarnih nepogoda. Donesen je zaključak kako njih 19, odnosno 54,29% smatra da je to neophodno, 12, odnosno 34,29% smatra da, iako imaju sklopljen ugovor o osiguranju, nije neophodno osigurati od istih rizika. Četiri ispitanika nisu odgovorila na ovo pitanje. U drugom dijelu tablice ispitanike se pitalo smatraju li da će isplata osigurnine većinom/ili u potpunosti pokriti nastalu štetu nastupanjem osiguranog događaja. Može se uočiti kako ovdje nešto manje od polovice ugovaratelja osiguranja, točnije njih 42,86% smatra da isplata osigurnine ne može pokriti nastup osiguranog događaja, dok njih 28,57% smatra da je ona ipak dovoljna.

Tablica 18: Neophodnost osiguranja / pokrivanje štete

Neophodnost osiguranja		%	Pokrivanje štete		%
DA	19	54,29%	Očekujem	10	28,57%
NE	12	34,29%	Ne očekujem	15	42,86%
Ukupno	31	88,57%	Ukupno	25	71,43%

Izvor: izrada autora prema anketnom upitniku

Naposljetku se ispitanike pitalo mogu li ocijeniti svoj ugovor o osiguranju imovine od rizika požara, poplava i ostalih elementarnih nepogoda.

Tablica 19. pokazuje kako velika većina ispitanika, točnije njih 25 u pravilu smatra kako je ugovor koji su sklopili s osiguravajućom kućom zadovoljavajući, dva ispitanika smatraju da je sklopljen ugovor o osiguranju imovine neprimjeren, a četiri ispitanika smatraju da je sklopljen ugovor izvrstan.

Također, četiri ispitanika nisu odgovorila na ovo anketno pitanje.

Tablica 19: Ocjena ugovora o osiguranju

Ocjena ugovora		%
Neprimjeren	2	5,71%
Zadovoljavajući	25	71,43%
Izvrstan	4	11,43%
Ukupno	31	88,57%

Izvor: izrada autora prema anketnom upitniku

U prijedlozima za poboljšanjem police osiguranja samo je jedan odgovor dan. Ispitanik je odgovorio kako smatra da je ugovor koji je sklopio neprimjeren zbog neujednačenosti između visine premije osiguranja koju plaća i naknade štete koju bi dobio nastupom osiguranog događaja, smatrajući kako je potrebno povećati iznos naknade štete.

4. ZAKLJUČAK

Imajući u vidu gospodarski razvoj u svijetu, težnju ka suverenitetu, napretku i modernizaciji svih nacionalnih gospodarstava, stvara se sve veća potreba za osiguranjem, kako društva u cjelini, tako i svakog pojedinca. Pojedinci su tijekom života izloženi brojnim rizicima, a jedan od njih svakako je rizik uništenja ili otuđenja imovine koju posjeduje. Ugovaratelji osiguranja svoju imovinu mogu osigurati od raznih rizika, između ostalog i prirodnih nepogoda, koje uključuju požare, poplave i druge elementarne nepogode.

U ovom radu, u teorijskom dijelu, opisane su determinante potražnje za osiguranjem bitne za ovaj rad, a u empirijskom dijelu, putem anketnog upitnika, istraženi su stavovi ugovaratelja osiguranja o analiziranoj vrsti osiguranja.

Provedeno istraživanje pokazalo je da u prosjeku 20% kućanstava osigurava svoju imovinu od nastupa elementarnih nepogoda. Uzorak na kojemu je provedeno istraživanje nije reprezentativan ni po veličini uzorka ni po strukturi ispitanika pa sve zaključke valja promatrati s rezervom. Uzevši u obzir činjenicu da od ukupno 158 ispitanika, njih čak 63 ne smatra svoju imovinu izloženu nikakvoj opasnosti, može se reći da je uzorak od 35 ugovaratelja osiguranja koji čine 22,15% ukupnog broja ispitanika reprezentativan.

Analiza odgovora iz ankete pokazala je da žene češće sklapaju ugovore o osiguranju imovine u odnosu na muškarce, te da je prosječna životna dob ugovaratelja osiguranja od 18 do 35 godina. Prosječna mjesečna primanja ugovaratelja osiguranja kreću se u intervalu od 4500,00 kuna i više. Ovime su potvrđena istraživanja koja navode kako veći dohodak, veća primanja, a time i veće bogatstvo pojedinca povećava dostupnost osiguranja, a time i svijest o

potrebi za istima. Najveći broj ispitanih ugovaratelja osiguranja dolazi s područja sjevernog Jadrana i središnje Hrvatske, temeljem čega se može zaključiti kako su najčešći kupci osiguranja od rizika požara, poplava i drugih elementarnih nepogoda osobe koje žive na tim područjima. Analizom odgovora ispitanika ustanovilo se da ugovaratelji osiguranja najčešće osiguravaju svoju kuću, stan, a potom ostale nekretnine, te da je prosječna godišnja premija osiguranja u iznosu većem od 600,00 kuna.

Većina postojećih ugovaratelja osiguranja ima averziju prema riziku te smatra da je prijeko potrebno osigurati imovinu od prijetećih rizika, međutim, njih čak 40% smatra da isplata osigurnine ne bi pokrila nastalu štetu na imovini. Ipak, u konačnici 25 od ukupno 35 ugovaratelja osiguranja smatra da je ugovor koji su sklopili s osiguravajućom kućom zadovoljavajući.

Summary: *The basic purpose of insurance is protection of lives and property from risks, and therefore insurance has a significant role in preserving the economic stability of the individual as well as the society. One of the oldest types of insurance that can be used to insure one's own property is property insurance, which also includes fire and natural disasters insurance. The social and economic benefits arising from insurance are significant since, on the basis of premiums paid, and after the occurrence of an insured event, compensation is paid to enable the insured to effectively repair the suffered loss. In the last few years, different parts of the Republic of Croatia have been exposed to a number of natural disasters, and the cost of losses has been steadily increasing. Most property damaged by fires and floods was uninsured since property insurance is not compulsory and is still considered unnecessary and expensive. The fact that the most represented type of property and liability insurance in the Republic of Croatia is motor liability insurance, which is prescribed by law as compulsory, indicates a low level of insurance awareness in the Republic of Croatia. Insurance against fire and natural disasters is one of the types of insurance that is underrepresented in the Croatian insurance corps and imposes the need to raise the level of citizens' awareness of insurance of overall property from fires, floods and other hazards in case of natural disasters, human omission or intentional damage, at minimum monthly amount of insurance premium. The aim of this paper is to conduct an expert analysis of the determinants of the demand for insurance against fire and natural disasters, and to discover the causes of phenomenon of lack of insurance awareness of the analyzed type of insurance.*

For the purpose of examining the phenomenon, an original research was conducted, where through the questionnaire the attitudes of potential policyholders on the analyzed type of insurance were investigated. Due to the fact that insurance policy is often an element of business secrecy, the survey was conducted exclusively among households. The analysis of the results collected will contribute to understanding the policyholders' awareness of the risk characteristics to which their household is exposed and to identifying the determinants of demand for fire insurance and natural disasters.

Keywords: *property insurance, fire, natural disasters, Republic of Croatia*

Navedeni izvori i korištena literatura

Babić, M. (2012.) Istražite prednosti segmentiranja klijenata. *Svijet osiguranja: hrvatski časopis za pravo, ekonomiju i praksu osiguranja*, br. 3, [online]. Dostupno na: <http://www.svijetosiguranja.eu/hr/clanak/2012/3/istrazite-prednosti-segmentiranja-klijenata,217,6935.html> (28.1.2019)

Beenstock, M., Dickinson, G., Khajuria, S. (1988.) The Relationship between Property-Liability Insurance and Income: An International Analysis, *Journal of Risk and Insurance*, 55 (2).

Ćurak, M. (2004.) Regulacija osiguranja u Republici Hrvatskoj. *Osiguranje: hrvatski časopis za teoriju i praksu osiguranja*, br.9, [online]. Dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/160266> (10.1.2019.)

Ćurak, M i Jakovčević, D. (2007.) *Osiguranje i rizici*. Zagreb: RRIF-plus.

Đuzel, A. (2017.) *Potražnja za neživotni osiguranjima u zemljama OECD –a*. Diplomski rad. Split – Ekonomski fakultet.

Europska agencija za okoliš (n.d), [online]. Dostupno na: https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/eea_hr (5.2.2019.)

Hrvatski ured za osiguranje (n.d.), [online]. *Tržište osiguranja za prosinac*. Dostupno: <https://www.huo.hr/hrv/arhiva/1/trziste-osiguranja-za-prosinac/657/detalji/> (5.2.2019.)

Kolaković, M. (2006.) *Poduzetništvo u ekonomiji znanja*. Zagreb: Sinergija d.o.o.

Ministarstvo financija Republike Hrvatske (n.d.), [online]. *Elementarne nepogode*. Dostupno na: <http://www.mfin.hr/hr/elementarne-nepogode> (25.1.2019)

Petkovski M., Jordan K. (2014.) An analysis of non-life insurance determinants for selected countries in Central an South-Eastern Europe: A co-integration approach, *Romanian Journal of Economic Forecasting*, 17 (3), 160-178. (26.1.2019.)

Samuelson, P. A., Nordhaus, W.D. (Devetnaesto izdanje): *Ekonomija*, Mate d.o.o., Zagreb

Treerattanapun, A. (2011.) The Impact of Culture on Non-Life Insurance Consumption [online]. Dostupno na: https://repository.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1078&context=wharton_research_scholars (20.5.2019.)